Festa de Sant Jordi a Catalunya

Autor:
Data de publicació: 29-03-2021

Sobre la festa de Sant Jordi a Catalunya en parlen els dietaris de la Generalitat de 1456, tot i sabent que els almogavers van robar el suposat cap de Sant Jordi a Anatòlia el s.XIV

Dissabte, a XVII d'abril de 1456: "Aquest die fonch feta crida pública per la ciutat de Barchinona que la festa de sent Jordi fos colta generalment per tothom, com la Cort General del principat de Cathalunya, qui de present se celebre en la claustra de la Seu de la dita ciutat, ne hagués feta novament constitució".

Sobre la festa de Sant Jordi a Catalunya en parlen els dietaris de la Generalitat de 1456, tot i sabent que els almogavers van robar el suposat cap de Sant Jordi a Anatòlia el s.XIV

Dissabte, a XVII d'abril de 1456: "Aquest die fonch feta crida pública per la ciutat de Barchinona que la festa de sent Jordi fos colta generalment per tothom, com la Cort General del principat de Cathalunya, qui de present se celebre en la claustra de la Seu de la dita ciutat, ne hagués feta novament constitució".

Sant Jordi a Catalunya: entre la llegenda, el saqueig almogàver i la festa popular
El text dels dietaris de la Generalitat de 1456 és una peça clau per entendre com la festa de Sant Jordi es va institucionalitzar a Catalunya. Però la història és encara més rica si li afegim l'episodi dels almogàvers robant el "cap de Sant Jordi" al segle XIV. Explorem-ho:

1. La proclamació de 1456: Sant Jordi, festa oficial
El 17 d'abril de 1456, la Generalitat de Catalunya va decretar que la festa de Sant Jordi fos "colta generalment per tothom" (és a dir, celebrada per tothom). Això significava:

Festa cívica i religiosa: S'unien el culte al patró de Catalunya i la identitat política del Principat.

Context: La Cort General (una mena de parlament medieval) estava reunida a la Catedral de Barcelona, i va aprofitar per institucionalitzar la festa.

Abans del 1456: Sant Jordi ja era venerat, però no amb aquest caràcter d'obligatorietat pública.

Per què Sant Jordi

Llegenda medieval: La victòria sobre el drac (símbol del bé contra el mal).

Patronatge: Ja al segle XII, Sant Jordi era considerat protector de la noblesa catalana. Els almogàvers (mercenaris catalans) el van adoptar com a símbol durant les seves campanyes a Grècia i Anatòlia.

2. Els almogàvers i el "cap de Sant Jordi"
Aquí entra el saqueig almogàver al segle XIV, un episodi gairebé de pel·lícula:

Context: Els almogàvers, liderats per Roger de Flor, van lluitar a l'Imperi Romà d'Orient (actual Turquia) com a mercenaris.

1304: Durant la conquesta de Philadelphia (Anatòlia), van saquejar una església i es van endur relíquies, entre elles el que es deia que era el cap de Sant Jordi.

Simbolisme: Portar relíquies era comú a l'Edat Mitjana (creien que donaven poder i protecció). Aquesta, en particular, va reforçar el mite del sant com a guerrer invencible.

On va anar a parar el "cap"

No hi ha consens, però algunes teories apunten que va ser dipositat a Montblanc (on la llegenda del drac és forta) o a Barcelona.

Muntaner: Els almogàvers, tot i la seva violència (amb el "Desperta ferro!"), es van endur el crani del cavaller sant.

3. De festa religiosa a festa nacional (i romàntica)
El camí fins al llibres i roses actual és fascinant:

Edat Mitjana: Festa de cavallers i nobles (justes, misses).

Segle XIX: S'afegeix la rosa com a símbol d'amor (influència de la Renaixença).

1923: La Diada de Sant Jordi es converteix en "Dia del Llibre" a proposta de l'escriptor Vicenç Clavel, aprofitant que el 23 d'abril també va morir Cervantes.

Franquisme: Es va promoure com a festa "patriòtica", però després va ser reapropiada com a símbol de la cultura catalana.

Dades curioses:

A Anglaterra, Sant Jordi també és patró, però allà no es regalen roses sinó... espígols (una flor silvestre).

La UNESCO va declarar el 23 d'abril "Dia Mundial del Llibre" el 1995, inspirant-se en la tradició catalana.

4. Conclusió: Una festa amb múltiples capes
Sant Jordi és un mosaic històric:

* Almogàvers saquejant relíquies,

* Corts medievals decretant festes,

* Renaixentistes romanticitzant-la

* Franquisme i resistència cultural.

Una festa que pot anar des de del saqueig a Anatòlia fins a convertir-se en un símbol de pau i cultura.

La llegenda del drac a Montblanc (per què allà).

Com es va imposar la rosa vermella (i no una altra flor).

La llegenda del drac a Montblanc: Per què aquesta vila és el cor de Sant Jordi a Catalunya
Montblanc (Conca de Barberà) és, segons la tradició, l'escenari real de la llegenda de Sant Jordi i el drac. Però... com va néixer aquest vincle La resposta és una barreja d'història, símbols medievals i una mica de màrqueting territorial.

1. La llegenda: la versió "catalana" del mite
La narració clàssica a Montblanc diu així:

Un drac ferotge vivia en una cova propera al poble i assetjava els habitants.

Per apaivagar-lo, li oferien animals i, finalment, persones triades a l'atzar.

Un dia, la princesa va ser la víctima designada.

Sant Jordi, cavaller diví, va aparèixer, va lluitar contra el drac i el va matar amb la seva llança.

De la sang del drac va néixer un roser vermell, que Jordi va regalar a la princesa.

En què difereix d'altres versions

A Anglaterra o Líbia, la història és similar, però Montblanc l'ha fet seva amb detalls locals:

La cova del drac se situa a la muntanya de la Serra Larga.

La princesa era filla del rei de Montblanc (un regne imaginari, ja que la vila mai va ser seu reial).

2. Per què precisament Montblanc
No hi ha un document medieval que confirmi el fet, però les pistes apunten a:

A) La importància medieval de Montblanc

Al segle XIV, Montblanc era una vila reial amb muralles (de les millors conservades de Catalunya) i seu de Corts Generals (1414).

Tenia una col·legiata dedicada a Santa Maria, on es veneraven relíquies (com la de Sant Jordi, portada pels almogàvers).

B) La necessitat d'un símbol contra el mal

El drac representava pestes, invasions o crisis (com la Pesta Negra del 1348).

Sant Jordi era el guerrer celestial que protegia el poble, igual que els almogàvers el van usar com a estendard.

C) La promoció moderna

Al segle XX, Montblanc va aprofitar el seu passat medieval per reivindicar-se com a "lloc del miracle".

Des de 1987, celebra la "Setmana Medieval" amb una recreació de la llegenda (drac inclòs).

3. Evidències... o invenció

Cap text medieval esmenta Montblanc en la llegenda. La primera referència escrita és del s. XIX.

La Generalitat de 1456 no parla del drac, només de la festa.

Podria ser una apropiació com la de Cocollona (Girona), que també reclama el drac

Teoria alternativa:

El mite va arribar a Catalunya a través de:

Almogàvers: Van portar relíquies i històries de Sant Jordi des d'Anatòlia.

Nobles catalans: El sant era patró de la Corona d'Aragó (Jaume I el va invocar a Mallorca).

Montblanc, com a vila important, va "adoptar" la història per glorificar el seu passat.

4. Montblanc avui: el drac com a reclam
Avui, la vila viu de la llegenda:

Ruta de Sant Jordi: Es pot visitar la "covadel drac" i el lloc on va matar-lo.

Drac de Montblanc: Una escultura gegant que surt durant les festes.

Festa medieval: Única a Catalunya on es recrea amb actors la lluita amb el drac.

Símbol o negoci

Com amb el Dia de la Mare, el que va néixer com un culte religiós és ara una atracció turística. Però això no li treu valor: la llegenda uneix història, identitat i cultura.

5. Altres "dracs" de Catalunya

Sant Llorenç del Munt: Diuen que el drac de Sant Jordi vivia aquí abans de fugir a Montblanc.

Barcelona: La Catedral té una gàrgola en forma de drac, i el Barri Gòtic té passatges secrets associats al mite.

"La sang del drac va fertilitzar la terra... i el turisme cultural també" -.

Un exemple brillant de com els llocs creen identitat apropiant-se de mites. altres llocs que reclamen Sant Jordi, com Vilafranca del Penedès o Alcoi

Sant Jordi "multicapa": els altres llocs que reclamen el mite (i per què ho fan)
La llegenda de Sant Jordi i el drac no és exclusiva de Montblanc. Altres pobles i ciutats de Catalunya i el País Valencià també n'han fet el seu símbol identitari, cada qual amb una versió adaptada a la seva història. Aquest fenomen mostra com els mites es reinventen per servir a les necessitats culturals, polítiques o turístiques d'un lloc.

1. Vilafranca del Penedès: Sant Jordi, patró dels viticultors
Per què aquí

Vilafranca celebra Sant Jordi des del s. XV, amb una processó de vinyaters que porten estendards del sant.

El 1561, un miracle atribuït a Sant Jordi va aturar una plaga de llagostes que amenaçava els vinyers.

Elements únics:

La "Passió de Sant Jordi": Un drama sacre medieval que es representa cada any.

Els "Gegants de Sant Jordi": Figures folklòriques que simbolitzen el cavaller i la princesa.

Competència amb Montblanc

No exactament: mentrestant Montblanc es centra en el drac, Vilafranca subratlla el sant com a protector agrícola.

2. Alcoi (País Valencià): Sant Jordi i els moriscs
Alcoi té la celebració més espectacular de Sant Jordi fora de Catalunya, amb un toc multicultural:

Llegenda local: Durant la revolta morisca de 1276, Sant Jordi va aparèixer als cristians per ajudar-los a guanyar la batalla.

Festa declarada d'Interès Turístic Internacional:

"Moros i Cristians": Desfilades amb vestits elaboradíssims i una recreació de la batalla on el sant surt cavallant.

El "Toro de Sant Jordi": Una figura de focs artificials que simbolitza el drac.

Per què Alcoi i no València

Alcoi va ser frontera entre territoris cristians i musulmans, i el sant va esdevenir símbol de resistència.

La festa es va consolidar al s. XIX com a part de la identitat valenciana no catalana.

3. Barcelona: Sant Jordi, patró "oficial" però sense drac
Barcelona és el cor modern de la Diada, però curiosament no té una llegenda pròpia del drac:

1443: Sant Jordi va ser declarat patró de la ciutat després de suposadament ajudar a guanyar una batalla a Saragossa.

Elements destacats:

La sang del drac = senyera: La llegenda que les quatre ratlles vermelles venen de la sang del drac (un invent del s. XIX).

Gàrgoles dracòniques a la catedral, però sense vincle directe amb Sant Jordi.

Per què Barcelona no reclama el drac

Probablement perquè Montblanc i altres pobles ja ho feien, i la capital va preferir centrar-se en el simbolisme polític (llibre + rosa + senyera).

4. Altres "Sant Jordis" a Catalunya

Sant Celoni: Diuen que el drac vivia a la serra de Montseny abans de mudar-se a Montblanc.

Reus: Celebra Sant Jordi amb una fira medieval però sense reclamar el mite.

Balaguer: Hi ha una font de Sant Jordi on, segons la tradició, el sant va abeurar el seu cavall.

5. Per què tants pobles es volen apropiar de Sant Jordi
La resposta rau en tres factors:

Identitat local: En l'època medieval, tenir un miracle propi donava prestigi al poble.

Turisme cultural: Avui, les festes de Sant Jordi atreuen visitants (Alcoi n'és un exemple clar).

Competència simbòlica: Montblanc va ser la més hàbil en "marca registrada" el drac, però altres pobles han trobat el seu angle.

Ironia final:

El Sant Jordi històric probablement mai va posar peus a Catalunya, però ara hi té diverses cases.

Conclusió: Un sant, múltiples significats

Montblanc = Epica del drac.

Vilafranca = Protecció agrícola.

Alcoi = Batalla contra els moriscs.

Barcelona = Llibres + identitat nacional.

Què en penses És fascinant com un sol mite pot servir per a tantes coses diferents. Si vols aprofundir en algun d'aquests llocs o en com la rosa vermella va esdevenir símbol, dime'ho!

-Dracs, roses i identitats: la festa no s'acaba mai.

com la rosa vermella va esdevenir símbol, primer llibreter CATALÀ q va CREAR EL DIA DEL LLIBRE

La rosa vermella i el llibre: com dos símbols es van fusionar en la Diada
La combinació rosa vermella + llibre és icònica a Catalunya, però no sempre va ser així. Aquesta tradició té un origen concret i una evolució fascinant, lligada a la història editorial catalana i a la genialitat d'un llibreter en particular.

1. La rosa vermella: d'amor cortès a símbol identitari
Origen medieval

Al segle XV, el 23 d'abril ja era una data vinculada a les fires d'espousalles a Barcelona, on els homes regalaven una rosa vermella a les dones com a prova d'amor.

La rosa simbolitzava:

Passió (color vermell = sang del drac).

Puresa (la Verge Maria, ja que maig és el seu mes).

Reinvenció romàntica (s. XIX)

Durant la Renaixença, intel·lectuals com Joan Maragall van recuperar el simbolisme de la rosa com a element "purament català".

Es va associar a l'amor cortès i a la literatura catalana (trobadors, poesia).

Franquisme i resistència

Durant la dictadura, regalar una rosa vermella (igual que la senyera) era un acte polític.

Avui, la rosa s'ha comercialitzat, però conserva aquesta càrrega simbòlica.

Per què no una altra flor

El clavell s'usava a Madrid, però la rosa tenia més prestigi.

La rosa blava (inventada més tard) no tenia tradició històrica.

2. El llibre: el paper clau del llibreter Vicenç Clavel
El primer "Dia del Llibre" a Catalunya (1926)

Va ser idea de Vicenç Clavel i Andrés (1873-1958), un llibreter valencià radicat a Barcelona i fundador de l'Editorial Cervantes.

El 1923, Clavel va proposar a la Cambra Oficial del Llibre celebrar una "Festa del Llibre Espanyol" per impulsar les vendes.

Es va escollir el 7 d'octubre (suposat naixement de Cervantes), però va tenir poc èxit.

El canvi de data: 23 d'abril (1929)

El 1929, es va traslladar al 23 d'abril per coincidir amb:

La mort de Cervantes (1616).

La mort de Shakespeare (mateix dia, però diferent calendari).

La festa de Sant Jordi (ja consolidada).

Estratègia brillant: Unir el llibre a una tradició ja existent (la rosa) per garantir l'èxit comercial.

Expansió internacional

El 1995, la UNESCO va declarar el 23 d'abril Dia Mundial del Llibre, inspirant-se en el model català.

Per què Clavel no és més famós

El règim franquista va apropiar-se de la festa i va minimitzar el seu origen català.

Avui, molts catalans no saben que va ser un llibreter qui va crear el Dia del Llibre.

3. La fusió perfecta: rosa + llibre

Dècada dels 1930: Els llibreters van començar a regalar roses amb cada llibre com a promoció.

Postguerra: La tradició va sobreviure com a acte de resistència cultural.

Actualitat:

Home ? Dona: Rosa.

Dona ? Home: Llibre (aquesta part és més recent, per igualar el gest).

Dades curioses:

A Anglaterra, el World Book Day se celebra en març per evitar competir amb Sant Jordi.

A Islàndia, regalen llibres el 24 d'abril (Jólabókaflóð), una tradició similar.

Conclusió: Una tradició construïda amb intel·ligència

Un llibreter valencià va transformar una festa religiosa en un fenomen cultural global

La rosa ve del passat medieval i romàntic.

El llibre és un invent del s. XX per revitalizar el sector editorial.

La fusió dels dos va crear una diada única al món.

El franquisme va intentar "espanyolitzar" Sant Jordi.

Hi ha altres tradicions de llibres al món (com el Book Day japonès)...